

lostni, luti, tožni svet. Iz besede luto (ljuto) traurig, schlimm, böse, so postale imena več vesí, kakor Lutbreg na Horvatskem, to je, hudi breg, in Ljute Berda (Luttenwerde), kakor najdemo imé terga Luttenberg v listinah napisano, kar je pozneje ljudstvo, pomen izvirni pozabivši, v Lotmerg in nemška kancelia v Luttenberg spreobrnila. Lutomir pisati pa je celò nenaravno in ne filologiško.

Na rimskoslovenskih spominkih dozdam še nisim našel Višnuta pod podobo kače, druge njegove avatare pa vse; al na kamnih v zid gornjo kungetske cerkve blizu Maribora sozidanih najdemo dva leva (narsinha-avatara Lavura) s kačjimi repi, tode dve avatari v eni podobi zjedinjeni.

Slovensko slovstvo.

Zgodovinski katekizem ali celi keršansko-katoliški nauk v resničnih izgledih iz zgodovine za cerkev, šolo in dom. Iz nemškega J. E. Schmidta s pomočjo nekterih slov. domorodcev poslovenil in izdal Janez Janežič. II. zvezek. V Celovcu v Sigmundovi bukvarnici, kakor tudi po vsih slov. mestih dobiti.

Ko smo prvi zvezek „zgodovinskega katekizma“ naznanili, smo ga z veliko pohvalo priporočili, ker v slovenskem slovstvu enake knjige dosihmal imeli nismo. Keršanski nauk se razlaga tu tako mično in se razjasnuje po tolikšnih zgodbah in prilikah tako razumljivo, da zamoremo to knjigo slavno izvzeti iz množine družih navadnih. Kdor jo je bral, bo poterdil naše besede.

Vso hvalo, ki smo jo dali prvemu zvezku, damo tudi drugemu, ki na 20 pólah razlaga 3. poglavje „od keršanske ljubezni“. Gospodom prestavljavcem gré hvala, da marljivo pišejo v lepi in lahko razumljivi, čisti slovensini. Le tako naprej! in svesti si zamorete bití, da bo delo mojstre hvalilo.

Še nekaj od mizoplésa.

Tisti čudni prikazek, o katerem smo v poslednjih „Novicah“ govorili, da okrogla miza se gibati in premikovati začne, ako se več ljudi z mazinci sklenjenih k nji vsede, se je po mnogih skušnjah popolnoma poterdil; na Dunaji se je ena miza hitro v okrog sukala, druga je celò plesala po volji ljudi. Miza pa ni bila z ničesar pokrita, kakor smo zadnjikrat rekli, ampak je bila góla; scer je pa vse eno: al stoji na golih tleh ali na kakošni plati, al ima eno ali več nog, al je iz terdega ali mehkega lesa (nekdo pravi, da miza iz jelovega lesa je za to nar bolj pripravna). če je ložji, se prej gibati začne, kakor teška. Po nekterih skušnjah se je mizno gibanje že o pol uri, po družih še le o poltretji uri začelo, po nekterih celò ne. Dvé zlo občutljive gospé ste se zgrudile in zaspale kakor zamaknjene (magnetično spanje), nekterim se je v glavi verteti začelo; ena gospa pa, ktero je celi dan glava bolela, je čutila merzlo sapo po glavi in bolečine so prešle. — Povsod se ponavljajo sedaj te skušnje z mizami, na ktere se poprej nič porajtalo ni, ako ravno je nek nemšk časnik „National-Zeitung“ že mesca svečana prvi to čudovito reč na znanje dal. Daljne skušnje bojo učile bolj določno: od ktere strani in na ktero stran se mize gibljejo, — kako se magnetična igla (kompas) o tem véde itd., in še marsikteri drugi prikazek se bo razjasnil po teh skušnjah. Dr. Löw, ki je na Dunaji prvi magnetične kopve vpeljal, razlaga mizoplés takole: „Pri vsaki živi stvari, tedaj tudi pri vsakem človeku je desna stran života nasprotno električna ali magnetična mémo leve. Človek, ki se s svojo desno in levo roko ob enem dotikuje kakega elektrométra (multipli-

katorja), stori v tem to, kakor da bi bila prišla električna baterija z elektromérom v dotiko. Navadno je desna človekova stran enaka cinkovemu toku (Zinkstrom), leva pa bakrenemu ali ogeljnemu toku (Kupfer- oder Kohlenstrom). V bolnih osebah je tok mnogokrat ravno narobe, včasih bolj včasih manj. — Po tem se tedaj da gibanje mize takole razjasniti: Če po mazincih desne in leve roke vkup sklenjena rajda ljudi se dotikuje delj časa mize ali kakošne druge reči, se miza po tem sklepu ali baterii magnetizira ali postane magnet, kakor se železo po posebnim orodju magnetizira, to je, ena polovica mize kaže polnočno, druga polovica pa poldnevno električno in magnetičnost. Na to vižo magnetizirana miza se suče tako dolgo okoli svoje osi, dokler poldnevna polovica ne pride proti polnočni strani, in v tem tiru tako dolgo neprenehoma naprej hití, dokler se magnetično-električna moč ni razkrojila“.

Časnik „Presse“ vabi svoje bravce k enaki poskušnji s ključem, rekoč: „dvé osebi naj si nastavite ključ med mazince ene desne in ene leve roke tako, da z ušesom visí na notranji plati teh dvéh vkup staknjenih mazincov. V kratkemse bo začel ključ sukati, dokler ne pade s perstov, kar se za tolikanj prej zgodí, kolikor močnejši ste bile osebi v stanu mazince tikama držati“.

Novičar iz slovenskih krajev.

Iz Maribora 13. aprila. Dne 8. tega meseca je veselja i radosti srce vsakega iskrenega rodoljuba poskakovalo, kteremu je srčca dopustila gledati dve najuglednejši osebe na obzorji jugoslavskem, namreč: junackega pokrovitelja življa slavenskega, svetlega bana Jelačić-a, kteri je gredé iz Zagreba na Dunaj pregledaval konjike bivajoče v Mariboru i okolici jegovoj, i premilostljivega vladika Labudskega kneza Slomšeka, kteri je pridí iz Dunaja z odborom prosvišim Jegovo veličestvo, da bi dovolilo zidati železnico tudi v Koroško, s svojo milo in občeljubljenoj navzočnostjo počastil. Vsled te poslednje nazočnosti se nehotomice spomnem in vedno se mi ponavljajo beséde, ktere je bivši nadvladika Solnogradski (sedaj kardinal v Pragi) o priložnosti posvečenja rečenega vladika javno izustil v tém smislu: „da zanaprej ne bode več izbiran dušni pastir, kteri ne bi poznal glasa svojih vèrnih ovčic“. Vsakega pod Sekavo spadajočega Slovenca je živa i goreča želja, da bi po 633 létih zamogel tudi take blagodarnosti dočakati!

Pred nekimi dnevi je bil začasni upravitelj ovdšnjega gimnazia gosp. Kurz izvoljen za učilišnega svetovavca v Solnograd. Tudi o téj zadevi upamo, da bodedemo prihodnje tako srččni, dobiti vodja zmóžnega vsih jezikov, ki se učé na gimnazii, tedaj tudi slovenskega.

Konečno še sem dolžen v imenu svojih učencov se javno zahvaliti blagodarnemu g. Venceslavu Hanka-tu za poslano knjige, tretjino pod prodajno ceno, naime: za 20 iztisov „Ostromirova evangelija“, kteri služijo ko čitanke za staroslavensčino. To je prava in živa vzajemnost, ktera seže od dalešnjega védohrama slavenske Atene tja k slabim in mladim Jugovičem. Slava mu! Vlekov.

Iz Maribora 13. aprila. Da domorodci zvedó, kako lepo pri nas slovensčina napreduje, njim hočemo nekoliko verstic priobčiti. Posebno gimnazialna mladež je, ktera se je tega nauka živo poprijela. Po odstopu gg. prof. Matjašiča in Terstenjaka od tega nauka prednaša slovenski jezik g. Božidar Raić, kterega Slovenci poznajo po spisu njegove ruske gramatike v ilirskem narječju in drugih spisih v slovenskih časopisih. V 7. in 8. šoli so se v prvem polletju prednasali početki

ilirskega jezika, v drugem pa še je zraven ilirskega začel g. učitelj razlagati staroslovenski jezik po svojih spisih in Hankovih „Počatkih“. Pri tej priložnosti prosimo gosp. prof. Metelkoto: naj nam pišejo, kakor so obljubili, kratko staroslovensko šolsko slovnico, zakaj slovenska mladež na naših gimnazijih je živo potrebuje. Za berilo služijo učencem „Ostromirova evangelija“, ktere je gosp. Hanka slavni česki pisatelj dijakom za 40 kr. sr. poslal, tedaj pri vsakem iztisu 20 kr. podaril. Tako domorodno djanje zasluži očitno zahvalo.

Že prvi pogled v svete bukve s častivrednimi čerkami je naše verle in domorodne dijake s svetim nadušenjem napolnil; koliko več še jih bode krepost krasnega staroslovenskega jezika uznašala in naduševala. Upamo, da se jim bode staroslovensčina še bolj prikupila, kakor sladki glasovi Homerovega jezika, ker ni samo slovnički stroj ravno tako izverstni, kakor gerčki, temuč tudi za filologičke študije koristniši in bolj praktični, kakor jezik starih Helenov, čeravno tudi gerškega jezika ne pometavamo, marveč ga vsakemu dijaku iskreno priporočujemo. Tù slovenske in ilirske časopise naši dijaki marljivo berejo.

Is Tersta 13. aprila. Že nektre dni med nami prebiva iz Rima dospeli slavnoznanani jugoslavenski pisatelj, franciškan Jukič. Je v dolgo černo, talarju podobno, obleko oblečen, za pokrivalo ima trivoglat klobuk; mož je srednje tanjke postave, bistrega obraza, na njegovem licu se bere neka otožnost in terpljenje, čemur se ni čuditi, ako se premisli, koliko se je trudil in terpel v Bosni in Carigradu od Turkov. — V ponedeljek je tukajšno parobrodsko društvo spustilo zopet en parobrod v morje. Je to že sedem in štiridesetiparobrod Lloyd društva, „Roma“ imenovan. — Tukajšni velki tergovec T—ć, eden naj imenitniših v Terstu, je te dni na kant prišel. Bojé se, da bi se več takih dogodb ne pripetilo. Ti strah ni prazen, je lahko verjeti, ker se je takih nesreč letos in preteklo leto že več dogodilo, akoravno niso tolike pomembe, ker zguba ni tako velika bila. — Vedno bolj se toži o sila dragi najemni (štantni) teržnic in magazinov, kakoršne nikjer v austrijskem cesarstvu ni, in ki se pri vsem tem še vsako leto povišuje. Zares bi bilo želeti, da bi se o tej reči postava dala in prenapetemu tirjanju v okom prišlo, ker hiša, ki ni 30.000 for. vredna, nese tù na leto 7 do 8000 for. štantnine.

Novičar iz mnogih krajev.

Kakor se sliši, bojo prihodnji mesec presvitli cesar spet zasliševali osebe, ktere želijo ž Njimi o kakošni zadevi govoriti. — Minister baron Bruck je že izvoljen za austrijskega pooblastenca pri turški vladi v Carigradu. Kakor se iz poslednjih pisem zvé, do 29. marca še tudi angleška in francoska poslanca nista bila v Carigradu. — S 1. majnikom jenja med Dalmacio in Černogoro sedaj še obstoječi col od blaga, ki se skoz te dežele vozi. — Tarifa, po kateri se ima notarjem za njih opravila plačilo odrajtovati, se bo na podlagi novejših skušnj nekako preuredila. — Vsega cesarskega papirnega denarja je bilo po naznanilu c. k. ministerstva konec mesca sušca med ljudstvom in v cesarskih kasah skupej za 148 milionov 462.590 fl., po tem takem za 2 miliona 776.522 fl. menj kot prejšnji mesec. — Za Dunajsko cerkev se je dosihmal nabralo čez 500.000 fl., po družih deželah cesarstva pa 180.000 fl. — Sila važno novo znajdbo za natis različnih podobšin je naznanil unidan v

Dunajski akademii vodja ces. državne tiskarnice gosp. Auer. Ta znajdba, ktera se smé narimenitnišim znajdbam od teh dob, kar je Guttenberg tiskarstvo znajdel, prištevati, obstoji v tem, da se stvar sama v natis jemlje in iz tega preprostega in naglega ponatisa tako natanjéne in lepe podobšine dobé, da je ponatisnjeno teško ločiti od izvirnega. Gosp. Auer imenuje ti natis samotís nature (Naturselbstdruck); kazal je omenjenemu zboru take samotise od okamnin, različnih krajcov (špic), mnogih kamnov in rastlin s cvetjem in brez cvetja, ribjih luskín in različnih merčesov; — vse se je čudilo nad važno znajdbo, po kateri bo natura sama risarje, malarje in graverje nadomestovala. — Pretekli teden sobile v Milani tistim vojakom, ki so se o putu 6. februara hrabro obnašali, slovesno častne svetinje podeljene; od 11. tega mesca je Milanezom daljno oskerbovanje vojakov odpuščeno, za ktero so nek v pokoro poslednjega punta blizo 2 miliona lir plačati mogli. — Okoli Siska, pišejo „Zagreb. nov.“ 10. t. m., je silna povodinj, ktero ste Kopa in Sava napravile. — Na Laškem (Lombardskem) se že kaže tertna bolezin; žita pa prav lepo stojé. — Po zagotovilu francoskega polvradnega časnika je turška pravda končana. — Angleški vojni barki v Malti je povelje došlo ondi mirno ostati. — Nasveti, ki jih je unidan predložil angleški minister denarstva spodnji zbornici o zadevi državnih dolgov, so bili v ti zbornici dobri spoznani.

Narodna pesmica.

Iz Poljan od Kupe.

Peter se je v družtvu hvalil:
 »Ni lepše ljube od moje,
 Ni bele Vile od gore.«
 Čula ga Vila iz gore,
 Planila Petru na dvore,
 Doziva Petra z imenom:
 »Izidi lesum, junace!
 Izvodi svojo ljubico,
 Katera lepša od mene,
 Od mene Vile iz gore.« —
 Ko Peter Vilo razume,
 Popade ljubo za roke,
 Lepo jo Peter obleče:
 Svila ji sega do zemlje,
 Rumeni lasi do bedre
 A drobni biser do pasa,
 V ušesih zlate uhane;
 Pa vodi ljubo pred dvore
 Trikrat je lepša od Vile. —
 Ko vidi Vila istino,
 Onda mu Vila govori:
 »Staba ti hvala, junace!
 Ako ti lepša ljubica
 Od mene Vile od gore;
 A njo je mati rodila,
 U svilen povoj povila,
 Z majhinim mlekom dojila.
 Mene pa Vilo iz gore
 Mene je gora rodila,
 U zelen listak povila;
 Od gore je veter pihal
 Pa je mene Vilo šikal, —
 Tako sim bila kojena«.

Pogovori vredništva.

Iz Kr... je prejelo vredništvo pred nekimi dnevi dva nasprotna dopisa v zadevi nekega sostavka v »šolsk. prij.« Ker »Novicam« ni drago nasledbo preprirov, drugod začeti, v svoje liste jemati, nam gospoda ne bota za zlo vzela, ako jima ne moremo vstreči, in to toliko manj, ker se nam zlo verjetno zdi, da omenjeni sostavek v »šolsk. prij.« je, saj večidel, resnico govoril, in mi smo vselej na tisti strani, ker je resnica, čeravno »veritas odium parit«.